

6.11.2017

VM/1709/00.01.00.01/2016

Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittäneen työryhmän raportti

Valtiovarainministeriön asettama työryhmä on laatinut raportin julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämisestä.

Raportissa katsotaan, että tiedonhallinnan keskeinen sääntely tulisi koota yhteen yleislakiin julkisen hallinnon tiedonhallinnasta tiedon elinkaarimallin mukaisesti. Sääntelyuudistuksessa tulisi huolehtia julkisuuslain, tiedonhallintaa koskevan lain sekä tietosuojaa koskevan lainsäädännön selkeästä yhteensovittamisesta.

Uudistetun sääntelyn tulisi raportin mukaan muun muassa:

- tukea tiedon tehokasta keräämistä, hyödyntämistä, turvallista käsittelyä, luovuttamista, säilyttämistä, arkistointia ja hävittämistä,
- yhtenäistää ja yksinkertaistaa tiedonsaantia viranomaisen hallussa olevista tietoaineistoista ja asiakirjoista niiden säilytysmuodosta riippumatta,
- vahvistaa kokonaisprosessiajattelua viranomaisten välillä ja jakaa tiedonhallinnan vastuut siten, että siirryttäessä prosessissa vaiheesta toiseen ja viranomaisesta toiseen samassa prosessissa jo aiemmin kerätyt tiedot olisivat hyödynnettävissä rajapintojen avulla,
- mahdollistaa viranomaisten tiedonsaanti toisen viranomaisen rekisterissä olevista tiedoista, joita ei ole säädetty salassa pidettäväksi, yleislain perusteella ja rajapintoja hyödyntämällä,
- asettaa viranomaisille selkeä velvollisuus ottaa huomioon keskeisten sidosryhmien tietotarpeet uusia tietojärjestelmiä suunniteltaessa ja käyttöönotettaessa sekä velvoittaa viranomaisia huolehtimaan tietojen saatavuudesta rajapintojen avulla sekä

6.11.2017

- velvoittaa viranomaiset aktiivisesti tarjoamaan hallussaan olevia julkisia tietoaineistoja yleiseen tietoverkkoon maksutta ja koneellisesti luettavassa muodossa julkisten tietojen uudelleen hyödyntämisen edistämiseksi.

Raportissa todetaan lisäksi, että julkisuusperiaate ja yleisen tietosuojasetuksen sääntely on yhteen sovitettava ja käytettävä tietosuojasetuksen kansallista liikkumavaraa siten, että julkisuuden toteuttamista ei kavenneta ja voidaan mahdollistaa merkittävän rekistereissä olevan tietopotentialin hyödyntäminen esimerkiksi tietojen luovuttamiseksi kehitys- ja innovaatiotoimintaan.

1. Yleiset kommentit raportista

Raportti antaa hyvän tilannekuvan julkisen hallinnon tiedonhallinnan tämän hetken haasteista: sääntely on hajanaista ja sekavaa, minkä lisäksi tiedonhallintamallit ohjaavat sirpaleiseen ja perinteiseen asiakirjakeskeiseen tiedonhallintaan sen sijaan, että ne tukisivat esimerkiksi asiakaslähtöistä palvelupolkuajattelua.

EK pitää työryhmän esittämiä linjauksia lähtökohtaisesti kannatettavina.

On hyvä, että raportti on laadittu tavoitteellisesti, ja sääntelyuudistuksella pyritään toisaalta uudenlaisten dataan perustuvien liiketoimintamallien mahdollistamiseen ja toisaalta tietoon perustuvaan julkisen hallinnon palveluiden kustannustehokkuuteen sekä uudensuuntaisiin asiakaslähtöisiin palvelumalleihin. EK korostaa, että pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa on muun muassa sitouduttu kysymään samaa tietoa yrityksiltä ja kansalaisilta vain kerran, ja tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää tietojen sujuvaa siirtymistä viranomaisten välillä ja julkisen hallinnon tiedonhallinnan tehostamista.

EK pitää tärkeänä, että jatkovalmistelun aikana arvioidaan huolellisesti raportin sisältämien linjausten taloudelliset vaikutukset niin julkiselle hallinnolle kuin yksityiselle sektorille ja valmistelussa huomioidaan tarkasti yksityisen sektorin intressit ja tarpeet.

EK varaa mahdollisuuden lausua yksityiskohtaisemmin sääntelyehdotuksista jatkovalmistelun edetessä.

2. Kommentit raportin 5 luvusta

Kommentit osasta 5.1 Tiedonhallintaa koskevan sääntelyn soveltamisaloista

EK pitää perusteltuna raportin linjausta, että tiedonhallintaa koskevan yleislaintasaisen sääntelyn asiallisen soveltamisalan tulisi kohdistua tiedonhallinnan koko elinkaareen (tiedon kerääminen, hyödyntäminen,

6.11.2017

luovuttaminen, turvallinen käsittely, säilyttäminen, arkistointi ja tuhoaminen). Lainsäädännöstä on tärkeää käydä selkeästi ilmi eri tahojen vastuut ja velvoitteet elinkaariajattelun mukaisen tiedonhallinnan organisoinnissa.

EK pitää myös kannatettavana raportin lähtökohtaa, että sääntelyllä tulisi yhtenäistää ja yksinkertaistaa tiedonsaantia viranomaisen hallussa olevista tietoaaineistoista ja asiakirjoista.

Kommentit osasta 5.3 Tietoturvallisuus

EK pitää hyvänä, että varsin mutkikkaaksi osoittautunutta tietoturvallisuussäätelyä ja ohjeistoa pyritään yksinkertaistamaan ja uudistamaan vastaamaan paremmin nykyisiä tarpeita.

Viranomaisen asiakirjojen luokittelujärjestelmän ja tietoturvallisuusohjeiston selkeyttäminen helpottaisi viranomaisten salassa pidettäviä tietoja käsittelevien yritysten tilannetta. Nykyisin sekä tulkintaepäselvyydet että jäykän yksityiskohtaiset ja ainoastaan luottamuksellisuuteen liittyvät turvallisuusvaatimukset aiheuttavat yrityksille turhia kustannuksia. Lisäksi vaatimusten tehokkuus tietoturvallisuuden näkökulmasta on voinut osoittautua heikoksi.

EK korostaa, että tietoturvallisuusvaatimuksia tai tietoturvallisuuden vähimmäistasoa määriteltäessä on huomioitava niiden sujuva soveltaminen yrityksissä tilanteissa, joissa yrityksiin kohdistetaan vastaavia vaatimuksia esimerkiksi palvelutuotannossa tai alihankintatilanteissa. Tietoturvallisuusvaatimusten on vastattava mahdollisimman laajasti yrityksissä käytössä olevia ja esimerkiksi kansainvälisesti tunnustettuja viitekehyksiä ja malleja. Tärkeätä on soveltaa riskiperusteista lähestymistapaa joustamattoman ja yksityiskohtaisen vaatimusmäärittelyn sijaan.

Raportin mukaan yritysten tietoja käsiteltäisiin jatkossa lähinnä IV-tasolla ja niihin sovellettaisiin siten tietoturvallisuuden vähimmäisvaatimuksia.

EK painottaa, että mikäli jatkovalmistelussa edetään em. linjauksen pohjalta, on kiinnitettävä huomiota yritysten tietojen käsittelyyn viranomaisissa. Esimerkiksi yrityksen asettamista korkeammista suojausvaatimuksista olisi kyettävä tarvittaessa sopimaan erikseen viranomaisen kanssa. Viranomaiselle ei myöskään tulisi säätää yksipuolista mahdollisuutta tiedon salassapitoa tai turvallisuusluokkaa koskevan merkinnän poistamiseen tai muuttamiseen ilman yrityksen nimenomaista suostumusta.

6.11.2017

Kommentit osasta 5.4 Tietoaineistojen muodostaminen ja vastuut

On perusteltua pyrkiä vahvistamaan tietoaineistojen muodostamisen kokonaisprosessiajattelua, jotta julkinen hallinto pystyisi toimimaan kansalaisten ja yritysten suuntaan yhdenmukaisesti toimivana palveluketjuna ja muun muassa välttämään päällekkäiset tietopyynnöt yrityksille ja kansalaisille.

Kommentit osasta 5.5 Tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus

EK yhtyy raportissa esitettyyn linjaukseen, että tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämistä ja varmistamista koskeva sääntely on laadittava uudelle pohjalle.

Olennessen muutoksen aikaansaaminen edellyttäne keskeisten viranomaisten velvoittamista laatimaan rajapintakuvaukset ainakin niistä tietojärjestelmistä, joista säännönmukaisesti luovutetaan tietoja useille viranomaisille tai esimerkiksi elinkeinoelämälle. Tällöin tietojen luovutus rajapintojen kautta olisi mahdollista ja mahdollistaisi tietojen ketterän hyödyntämisen.

EK kannattaa raportin linjausta, jonka mukaan tietojen luovuttamista rajapintojen avulla myös muille toimijoille, kuten elinkeinoelämälle, tulee edistää siten, että luovuttaminen on mahdollista, jos luovutuksen saajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus käsitellä ko. tietoja.

Kommentit osasta 5.7 Tiedonsaanti asiakirjoista ja tietoaineistoista

EK pitää kannatettavana raportin avointa dataa koskevaa linjausta, jonka mukaan data, jota viranomaisen ei tarvitse muokata ennen sen avaamista, on viranomaisen saatettava dataa hyödyntävien saataville ajantasaisena. Tämä tukee osaltaan pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvää tavoitetta luoda avoimella datalla ja tietovarantojen paremmalla hyödyntämisellä edellytyksiä uusille liiketoimintaideoille.

Samoin EK pitää kannatettavana linjausta, joka koskee dataa, jota on muokattava ennen sen avaamista. On tärkeätä käydä vuoropuhelua elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa, jotta kyetään arvioimaan elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien intressit ja käyttötarpeet sekä samalla välttämään julkisen hallinnon resurssien käyttö sellaisen tietoaineiston päivittämiseen, jolla ei ole hyödynnettävyyssarvoa elinkeinoelämän tai muiden sidosryhmien toiminnassa. EK kuitenkin katsoo raportin tavoin, että tällaiseen datan kohdalla avaamiskynnystä ei tulisi asettaa liian korkealle.

6.11.2017

EK yhtyy raportin linjaukseen, että mahdollisuus hyödyntää viranomais-
ten rekistereissä olevia tietoja kehittämis- ja innovaatiotoimintaan on
tärkeä kysymys. Kuten raportissa todetaan, rekistereissä oleva tieto on
Suomessa kattavaa ja laadukasta.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Hannu Rautiainen
Johtaja